

Svadajući iste predloge imao sam pred očima jedino postignuće cilja, uz poteškoće stvorene sadašnjim prilikama poljodjelsko-gospodarskim i društvenim, za svladanje kojih nisu dostatne polu mjere, koje ako su u obće nestalnog uspjeha, ovdje u Dalmaciji, kako stoje danas stvari, uz potrebu brzih i krepkih snabdjevenja bile bi uzrokom svim tim jakih troškova i velikih razočaranja. Stoga godišnja svota potrebna za neki niz godina bila bi ponešto znatna, tako da se ne bi mogla pokriti neko iznimnom izvanrednom svotom, koja bi bila opravdana od samih iznimnih okolnosti, koje bi ona bila pozvana da poboljša. Treba iztaknuti da mjere koje su bile poprilmjene i kojih se sada late pokrajine naprednije u gospodarskom pogledu za promaknuće gospodarskih grana, bile bi, ponajviše, svakako nedostatne ovdje kad nas, a nebi mogle dati nego mršavih posljedica, daleko manjih od troškova koji bi se imali podneti. Dočim u drugim pokrajinama težak ima svakovrstnih primjera da vidi i sledi na gospodarskom polju, jer ih jaki posjednici stvaraju sa dobro shvaćenom težatbom u svakoj grani, ovdje u pokrajini tih primjera nema, a težak koji u se spaja sav poljodjelski život mjesta, ostavljen je samomu sebi, njegovim predsudama i njegovim mislima po onoj staroj „pleti kotac kao otac“, ne mareć ništa, ili posve malo, razumni vlastnici za njihovo gospodarstvo, i da uvedu neke poboljšice Stoga ako se hoće postići koji uspjeh treba slediti primjere, podići zgodna uzorna polja, koja jedino mogu uvjeriti težaka da se kani starih običaja, da se lati sustava nešto racijonalnih.

Za to nisam izostavio da uzmem u obzir zavedenje pokušajnih polja, vinograda i maslinjaka, a istodobno uzornih i pokaznih, kao i držanje izložaba uz nagrade, da se probudi u težaka ono neko takmenje, toli potrebito, da se promakne osobito držanje i timarenje stoke. Nisam ni zanemario, dapače poprimih osobitom prednošću, sustav nagrađivanja u obće, koji je, razborito uporavljen, strogim nadziranjem i na temelju prave zasluge, za težaka od velikog bodrenja, te osjega ili olakša postignuće cilja na koji je upravljen.

Bilo koje mu drago rješenje glede pokrića troškova, ja kako sam izložio stvari potpunim uvjerenjem crpljenim ne samo od obavjesti dobivenih, već i ponajviše od izvida što glavom preduzeh na lieu mjesta u pojedinim kotarima, moram da saželim, da predlozi sadržani u ovoj osnovi rada budu brzo i sustavno izvršeni na temelju odgovarajućih sredstava, eda se dalmatinski poljodjelac uzmogne podići od kukavnog stanja u kojem se nahodi i postići, u odnosno kratak niz godina, onaj boljak što sačinjava cilj našeg nastojanja, plemenitu svrhu našeg skromnog rada.

Predpostaviv ovo, evo me odmah na stvar, počimljujući od zemljišta, koje sačinjava temelj celog našeg rada.